СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
КАТЕДРА „СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“

УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД СЪВРЕМЕННАТА НАУКА И ПРАКТИКА

Сборник с научни публикации

АИ „Ценов“
2019

Кръгла маса „Управлението на проекти – предизвикателство пред съвременната наука и практика“ (22.10.2019 г.)
Сборник с научни публикации

Сборникът е издаден в изпълнение на проект № 2-2019 „Методика за гъвкаво управление на проекти в публичния сектор“, финансиран със средства от държавния бюджет за присъщата на държавните висши училища научна дейност

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Председател:
Проф. д-р Маргарита Богданова
Ръководител катедра „Стратегическо планиране“
Членове:
Доц. д-р Христо Сирашки
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова-Великова
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов
Ас. д-р Мариела Стоянова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Председател:
Проф. д.н Борислав Борисов - (България)
Членове:
Проф. д-р Матилда Александрова - (България)
Проф. д-р Весела Радович (Република Сърбия)
Проф. д-р Майя Шенфилд (Латвия)
Проф. д-р Сергей Чернов (Русия)
Доц. д-р Добрин Добрев - (България)

Благовеста Борисова – художник на корици
Издателство и печат АИ „Ценов“, 2019

ISBN 978-954-23-1770-8

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВА ЧАСТ
НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ НА УЧАСТНИЦИТЕ

РАЗДЕЛ I. ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

ТРАДИЦИОННО VS ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Проф. д-р Маргарита Богданова 7

AGILE МЕНИДЖМЪНТ ПРИ РАБОТА НА СИСТЕМАТА ЗА ПРОЕКТНО УПРАВЛЕНИЕ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ
Доц. д-р Христо Сирашки 17

ОСОБЕНОСТИ В ПРИЛОЖЕНИЕТО НА МЕТОДОЛОГИЯТА AGILE ПРИ УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова 30

SCRUM – ЕДНА ОТ МЕТОДОЛОГИИТЕ ЗА ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ
Ас. д-р Мариела Стоянова 48

РАЗДЕЛ II. УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В ИКОНОМИКАТА, АДМИНИСТРАЦИЯТА И УПРАВЛЕНИЕТО

ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ БИЗНЕСА И ОБРАЗОВАНИЕТО
Проф. д.н инж. Венелин Терзиев
Доц. д-р инж. Маруся Любчева..... 59

ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ
Доц. д-р Красимира Славева 69

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ - ГАРАНТ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Тодорова..... 78

ИЗВАДКОВИЯТ МЕТОД ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОДИТНИ ПРОЦЕДУРИ
Доц. д-р Стела Касабова..... 85

СТОПАНСКИ СЧЕТОВОДЕН АНАЛИЗ ЗА УПРАВЛЕНИЕ В БАЛАНСИРАНА СИСТЕМА ОТ ПОКАЗАТЕЛИ
Доц. д-р Марко Тимчев 91

ПРОЕКТИТЕ – СЪЩНОСТ И ЛОГИКА (ПРАКТИКО-ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ)
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 102

РАЗДЕЛ III. ПУБЛИКАЦИИ НА ДОКТОРАНТИ И СТУДЕНТИ

ГЪВКАВИ МОДЕЛИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ТЯХНОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В REWE DIGITAL
Докт. Диана Христова 113

ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ В IT СЕКТОРА
Докт. Андрей Йорданов 120

ФУНКЦИИ И РОЛЯ НА МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ КАТО УПРАВЛЯВАЩИ ОРГАНИ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Докт. Димитрина Проданова 127

УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНИ ПРОЕКТИ
Докт. Бориславa Славова-Петкова 135

РОЛЯТА НА КООРДИНАТОРА В ПРОЕКТНИЯ ЕКИП
Милена Атанасова, студент 139

СПРАВЯНЕ С КОНФЛИКТИ В ПРОЕКТЕН ЕКИП
Лиляна Светославова, студент
Николай Иванов, студент 143

ВТОРА ЧАСТ
МЕТОДИКА ЗА ГЪВКАВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Въведение 151
Основни понятия 152
Общи положения 157
Практическо прилагане на методиката 163
Заключителни бележки 182
Приложения 184

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ – ГАРАНТ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ

Доц. д-р Галина Тодорова
НВУ факултет „Авиационен“
гр. Д. Митрополия, **galibs@abv.bg**

Резюме: *Финансирането на проекти от ЕС е важен въпрос, свързан с привличането на свежи пари за различни икономически и социални дейности. Целта на доклада е да очертае предимствата на финансирането на проекти от Европейския съюз като гарант за намаляване на икономическите и социални проблеми в България. В него се разглеждат основно въпроси свързани с видовете програми и техния бюджет и ролята на екипа за успешната дейност по приключване на проекта.*

Ключови думи: *икономика, европейски проекти, екипи, фондове*

1. Въведение

Динамичното време, в което живеем, ни изправя пред много предизвикателства – като личности, общество и държава. Всеки един от нас има различни лични и професионални цели, но ние бихме ги реализирали тогава, когато живеем и работим в сигурна, устойчива и развита икономика и държава.

Модернизирането, устойчивото развитие и конкурентоспособността са възможности, които през следващите години ще преобразят нашия свят и са насочени към екологично, социално и икономическо развитие на България. Една от възможностите за това е финансиране на проекти от Европейския съюз. Те са разнообразни и „....могат да се използват както като безвъзмездни грантове, така и да се получава частична подкрепа“ (Христова, 2013). Но зад добрите намерения, трябва да има действие от страна на екипи от хора, които се занимават с планирането, организирането, координирането и ръководенето на работата по проектите. Затова и целта на доклада е да очертае предим-

ствата на финансирането на проекти от Европейския съюз, като гарант за намаляване на икономическите и социални проблеми. Основните задачи на този труд са насочени към изследване на:

- Видовете програми и техния бюджет.
- Ролята на екипа за успешната дейност по приключване на проекта.

За да има полезен ефект от финансирането и да се случи положителна икономическа трансформация, е необходимо по тези проекти да работят отдадени хора, убедени в тези ползи. В момента обществото е чувствително по повод неправомерното разходване на пари, заради доказани случаи на некоректно усвояване на тези средства. И за да няма съмнение за корупция, е необходимо държавата да се намеси с цялата строгост на закона, да гарантира прозрачност и да има воля да го направи. Ето защо, сме съгласни (Дончев, 2019) „Влизаме в зряла фаза на изпълнение на настоящия програмен период и във финална фаза на програмиране на новия програмен период. Застъпването на двата периода е предизвикателство, но не е нещо ново за нас. Натрупаният опит дава своите ефекти – по-добри сме от преди, трудностите от изминалите години вече са рутина, но това не е достатъчно. Избираме да сме дръзки, да направим скок и да променим нещата по-глобално.“ И за да се случи този „скок“ е важно повечето хора да са запознати с видовете програми, бюджета и условията по тях.

2. Видовете програми и техния бюджет

Нашата страна е член на Европейския съюз от 2007 година и споделя общите европейски ценности по отношение на икономическата политика „…съсредоточена върху създаването на работни места и стимулирането на растежа чрез по-интелигентно използване на финансовите ресурси, премахване на пречките пред инвестициите и осигуряване на видимост и техническа помощ за инвестиционните проекти.“ (2019,5) България се придържа към стратегията „Европа 2020“, насочена към коригиране на структурните слабости на икономиката на ЕС и към икономически и социални проблеми, като в нея се вземат предвид дългосрочните предизвикателства на глобализацията, недостигът на ресурси и застаряването на населението.

Затова и ЕС предоставя финансиране за множество разнообразни проекти и програми в области като:

- регионално и градско развитие;

- заетост и социално приобщаване;
- земеделие и развитие на селските райони;
- морско дело и рибарство;
- научни изследвания и иновации;
- хуманитарна помощ.

За да имаме по-добро проектно управление на финансирането от петте фонда (*Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд, Кохезионен фонд, Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за морско дело и рибарство*), е необходимо да имаме и добър контрол. По-голямата част от отпуснатите средства се управлява от страните-получателки, затова у нас е създадена информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България - ИСУН 2020, предназначена да събира и обработва данни за оперативните програми, изпълнявани в България в периода 2014 – 2020 година, сред които са:

- Добро управление
- Транспорт и транспортна инфраструктура
- Региони в растеж
- Развитие на човешките ресурси
- Иновации и конкурентоспособност
- Околна среда
- Наука и образование за интелигентен растеж

Самата система има два модула – публичен и вътрешен. Чрез публичния модул се подава пакетът от всички необходими документи по проектното предложение. След одобрение от там се представя, отново към системата начина на управление и отчитане на резултата от съответния проект.

Вътрешният модул е за работа на наблюдаващите органи – одитори, които проверяват и оценяват предложението за проект, а при одобрение сключват договори. През периода на изпълнение на проекта те отчитат и наблюдават резултата от предварително описаните дейности.

Предимствата на тази система са много и най-вече, че се търси обективност, полезност и се намаляват възможностите за пряка комуникация между одиторите и бенефициентите. Не на последно място самата система е разработена по проект: „0115-ЦКЗ-2.1 „Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в периода 2014-2020 г. - ИСУН 2020“ (BG161PO002-2.1.01-0007)“, финансиран по Оперативна програма „Техническа помощ“ и съфинанси-

рана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие“

До момента бюджетът по различните оперативни програми е: (Виж фиг. 1.)

Фиг. 1. Бюджет по оперативни програми
Източник: ИСУН

Тези средства по изследване на В. Николов и Д. Николова (2012) са предназначени за намаляване на икономическото и социално изоставане от останалите страни в ЕС, като „…средствата за бюджета са набавяни по 3 основни начина“:

- традиционни собствени приходи на ЕК от търговски мита и такси (най-малкият източник – около 15%);
- приходи от ДДС на държавите-членки;
- директни вноски от страните като процент от техния БНД (най-големият източник).

3. Ролята на екипа за успешната дейност по приключване на проекта

Въпросът за ролята на екипа по повод успешната дейност, свързана с приключване на проекта, може да бъде разгледан от различни страни – икономическа, психологическа, социална, социално-икономическа!

Но какво е екип? Може ли всеки сбор от хора и колеги да се разглежда като екип? Кога екипът е работещ и успешен? Как да се

организира така работата, че различните характери и професионални възможности на хората да се „напаснат“ и всички заедно да работят за изпълнение на целите? Как да не се допускат конфликти или същите да се решават успешно без сътресения за работа? Това са част от въпросите, с които се сблъскват повечето хора при работата си по проектите. В икономическата литература темата за екипите е широко застъпена, но тя е непрекъснато актуална. По отношение на това доколко даден екип ще се справи успешно с реализиране и постигане на положителни резултати, зависи от личните и професионални качества на всеки един член на екипа и от неговата мотивация. Според Янкулов, (Янкулов, 2019) „Необходима е предварителна мотивация преди началото на проекта, като всеки от участниците трябва да е информиран какво може да спечели от проекта (пари, опит, кариера и др.), както и какво може да загуби (време, нерви, усилия и др.). Важно е да се знае колко време ще продължи проектът и каква е неговата цел (измерима).“ Наред с това е препоръчително знанията и уменията в екипа да се допълват, микроклиматът да е приятелски и да се подхожда професионално към изпълнение на всеки един от основните процеси на управление: планиране, организиране, координиране и ръководене, изпълнение и отчитане на работата по проекта.

Във фазата планиране са дефинира проблема, който ще разрешава проектът, избира се ръководител, наречен още координатор на проекта и се определя числеността на екипа, изясняват се професионалните умения и роли на всеки един от участниците в екипа. Следващата „крачка“ е изготвянето на логическа рамка – определят се целите, стратегиите за изпълнение на целите, ресурсите, очакваните резултати и се планира времето по изпълнение на съответните задачи. Препоръчително е да се направи график за детайлизация на дейностите, свързан с информационното и финансово подсигуряване на същите и обвързването им с резултата от проекта. И не на последно място в плана е необходимо да се заложат резерви за всички ресурси – материални, финансови, човешки и времеви при евентуални бъдещи неблагоприятни ситуации. Най-общо, независимо от областите и програмите, структурата на проектното предложение е стандартна. Тя включва: заглавна страница, резюме, обосновка, цели на проекта, целева група, видове дейности, бюджет, индикатори за потвърждаване на бюджета, разписание на времето, проследяване и оценка, отчитане и мерки за устойчивост.

Във фазата на изпълнение и отчитане на дейностите по проекта се следва плана, както е заложен, а ако има отклонения от него по определени параметри, се описват обективните причини, които са ги породили, но крайната цел не бива да бъде променяна. За успешното финализиране на проекта ролята на ръководителя е безспорна. От него се изискват многобройни качества, като добра комуникативност, решителност, организаторски способности, мениджърски умения, умение за работа в рискова и несигурна среда и други. Но значителният брой на спечелените и приключени проекти дава увереност за успех на всеки екип.

4. Заключение

Според Аурелио Сесилио, началник на отдел „България, Хърватска и Словения“ в Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“ на ЕК, се наблюдава напредък в изпълнението на Споразумението за партньорство. Анализът показва, че подборът на проекти е в напреднала фаза и се наблюдава сериозен прогрес в сравнение с 2017 г. За ЕК прегледът на напредъка по програмите показва, че България е около средното ниво на изпълнение. „Настоящият момент е важен с оглед на подготовката ни за бъдещето. България е изправена пред много предизвикателства, но с подкрепата на ЕК ще успее да изготви ново Споразумение за партньорство и нови оперативни програми, които ще създадат предпоставки българите да се възползват в най-голяма степен от европейските средства през периода 2021-2027 г.“(Бюлетин на ЕС, 2019)

И на практика процесът на финансиране на проекти от Европейския съюз способства за намаляване на икономическите и социални проблеми в България и за устойчиво развитие на икономиката ни, а ползите от това са безспорни за всички.

ЛИТЕРАТУРА

Николов, В., Николова Д. (2012) „Многогодишната финансова рамка на Европейския съюз за периода 2014-2020 Анализ и потенциални ефекти върху България“, ИПИ., с.11

Христова, В. (2013). Предприемачеството – теоретични основи и практически измерения, В. Търново: Абагар, с. 158.

Дончев, Т. (2019,09,25). Основната ни задача е да максимилизираме ефекта от всяка инвестиция с европейски средства. https://www.eufunds.bg/bg/node/2820

Бюлетин на ЕС (2019)-https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_bg

Европа 2020: стратегията на Европейския съюз за растеж и заетост http://publications.europa.eu/resource/cellar/8d8026dc-d7d7-4d04-8896-e13ef636ae6b.0016.02/DOC_2

ИСУН-https://eumis2020.government.bg/bg/s/Default/About

Финансиране от ЕС-https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_bg

Янкулов, Я. Управление на проекти - начална идея. https://www.e-training.bg/articles/management-articles/project-management-initial-idea